

Asia

Ulkoasiainneuvosto 17.2.2020 Bryssel

Kokous

17.02.2020 - 17.02.2020

Esitettiin, että EU nimittäisi erityisedustajan Länsi-Balkanille (erit. Belgrad-Pristina –dialogi). Iranin osalta todettiin Iranin odottavan EU:n toimivan, jotta JCPOA-ydinsopimuksen taloudelliset hyödyt konkretisoituisivat. Lähi-idän rauhanprosessin osalta esitettiin jäsenmaille MEPP-kvartetin kutsumista koolle. Useat jäsenmaat tukivat Lähi-idän rauhanprosessin ottamista UAN-agendalle maaliskuussa. Lisäksi käsiteltiin lyhyesti myös ajankohtaista tilannetta Syyriassa ja Venezuelassa sekä EU:n lisätuen tarvetta Sahelin alueelle.

EU ja Afrikan unionin suhteita käsitelleessä keskustelussa komissio korosti strategian valmistelua osallistavana prosessina, joka jatkuu lokakuun EU-AU-huippukokoukseen asti. Substanssin osalta jäsenmailla pääosin tutut prioriteetit. Ilmoitettiin työryhmän perustamisesta valmistelemaan huippukokouksen ilmastoteemaa.

Neuvosto käsitteli Libyan tilannetta ja Berliinin konferenssin tulosten toimeenpanoa. Münchenin seurantakokouksessa oli tullut esiin vahva toive EU:n toiminnasta Berliinin prosessin toimeenpanemiseksi. Libyan konfliktilla on laajoja turvallisuusvaikutuksia ja EU:n toimia tarvitaan. Neuvosto saavutti poliittisen yhteisymmärryksen uuden kriisinhallintaoperaation perustamisesta valvomaan YK:n asevientikieltoa ilmavalvonnan ja alusten avulla. Jäsenmaiden huoliin vastaamiseksi neuvosto sopi suojamekanismin (safeguard mechanism) kehittämisestä siltä varalta, että alukset toimivat epäsäännöllisen muuttoliikkeen vetotekijänä. Tässä tapauksessa niiden käyttö lopetettaisiin. Uudesta operaatiosta on tarkoitus sopia seuraavassa UANssa.

Muissa asioissa todettiin tarve järjestää Brysselin Syyria-konferenssi huhtikuun aikana ja informoitiin Gymnich-kokouksen 5.-6.3. agendasta. Neuvoston nykyisten työskentelytapojen tehostamiseksi tullaan tekemään ehdotuksia.

Epävirallisella ministerilounaalla vieraana oli Intian ulkoministeri Subrahmanyam Jaishankar.

Ajankohtaiset aiheet

Länsi-Balkanin uudistusten toteutumista ja maiden lähentymistä EU:n kanssa korostettiin. Esitettiin uuden EU-erityisedustajan nimittämistä alueelle.

Kerrottiin keskusteluista Jordanian kanssa, joissa aiheina Syyrian tilanne ja pakolaiset Jordaniassa. Tuotiin esille myös Yhdysvaltojen Lähi-idän rauhansuunnitelma, joka on herättänyt voimakkaan reaktion alueella.

Iranin osalta painotettiin diplomaattista ratkaisua JCPOA:n riitojenratkaisumekanismin käynnistyttyä. Jäsenmailta tuki Iranin erityisedustajan nimittämiseksi alueelle, ja Iranin palaamiselle yhteistyöhön IAEA:n kanssa. Iranin kerrottiin toivovan EU:lta toimia, jotta JCPOA:n ydinsopimuksen tulokset konkretisoituisivat Iranissa.

Lähi-idän rauhanprosessin (MEPP) osalta ehdotettiin Lähi-idän rauhanprosessin kvartetin (EU, USA, YK, Venäjä) kutsumista koolle. EU painotti vastustavansa yksipuolisia alueliitoksia. Korostettiin EU:n yhtenäisyyden tärkeyttä MEPP:issä.

Syyriasta nostettiin esille Idlibin tilanne, Assadin-hallinnon vastaiset pakotteet, sekä EU:n humanitaarisen avun lisätoimet, ml. perillepääsy ja siviilien suojeleminen.

Venezuelan kohdalla kerrottiin EU:n erityislähettilään tulevasta matkasta. Tulevien Venezuelan parlamenttivaalien osalta EU:n tulisi päättää toteutetaanko vaalitarkkailumissio. Muutamat jäsenmaat tukivat Maduron hallinnon vastaisten pakotteiden vahvistamista sekä pohdittava EU:n lähestymistapoja Venezuelan kriisiin, ml. mahdolliset toimet hallituksen ja opposition keskusteluyhteyden aloittamiseksi.

EU:n tukea **Sahelin** alueen vakaudelle korostettiin. Pidettiin tärkeänä, että kumppanuutta alueen maiden kanssa vahvistetaan ja peräänkuulutettiin EU:n toimien yhtenäisyyttä. Esillä alueella toimivat EU:n kriisinhallintaoperaatiot ja voimavarat sekä mahdollinen toimien tehostaminen. Myös alueen epävakauden ja ongelmien juurisyiden huomioimista korostettiin.

EU-AU-suhteet

Aluksi korostettiin EU:n Afrikka-strategian päivittämisen tärkeyttä ja Afrikkaa EU:n tärkeimpänä geopolitiittisena naapurina. EU:n tulisi siirtyä uudelle kumppanuuden tasolle, eikä keskittyä kehitysyhteistyöhön. EU:n tulee uudelleen asemoida itsensä ja tuoda selkeämmin esille, mitä se puolustaa/edustaa ja mitkä ovat sen odotukset. Jäsenmaiden toivottiin olevan yhteydessä afrikkalaisiin kumppaneihinsa. Koko prosessissa tärkeää on EU:n yhtenäisyys.

Komissio korosti Afrikka-strategian valmistelua osallistavana prosessina, ja kumppanuuden Afrikan kanssa todettiin olevan prioriteetti. Uusi kokonaisvaltainen strategia katsottiin tarpeelliseksi, jotta afrikkalaisten kumppaneiden omistajuutta ja sitoutumista lisättäisiin. Poliittisen ja taloudellisen yhteistyön lisäksi tärkeitä teemoja ovat mm. hallinto, digi, ilmastonmuutos ja green deal.

Jäsenmaiden keskustelussa painotettiin yhteistä strategiaa afrikkalaisten kanssa. Suomi totesi myös tähänastisten EU-Afrikka korkean tason tapaamisten ja keskusteluiden olleen hyviä. Osan jäsenmaista kerrottiin kuitenkin kritisoiden Afrikka-strategian valmisteluprosessia peräänkuuluttaen ulkoministereiden mahdollisuutta osallistua sen sisällön laatimiseen. Todettiin, että tulisi etsiä keino, miten jäsenmaat voisivat osallistua Afrikka-strategian laatimiseen.

Myös kolmansien maiden aktiivisuus Afrikassa nostettiin esille. Niiden toiminta tulisi myös ottaa huomioon Afrikka-strategiaa luodessa. Painotettiin myös turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Suomi korosti konfliktien ennaltaehkäisyä ja rauhanyhteistyötä; erityisesti naisrauhanyhteistyön roolin vahvistamista. Useat jäsenmaat myös korostivat muuttoliikkeyhteistyön tärkeyttä Afrikan kanssa. Suomi totesi nuorten koulutuksen ml. ammatillisen koulutuksen voivan vaikuttaa positiivisesti muuttoliikkeen vähenemiseen.

Asioina, jotka tulisi huomioida Afrikka-strategiassa jäsenmaat (ml. Suomi) nostivat esiin nuorten ja naisten huomioimisen sekä ilmastonmuutoksen vastaamisen. Korostettiin myös ihmisoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta, hyvää hallintoa, korruption vastaista taistelua, kestäviä investointeja, diasporan roolia rauhanyhteistyössä ja investoinneissa, työpaikkojen luontia, yhteistyötä digisektorilla ml. e-governance, dialogia kansalaisyhteiskunnan kanssa, EU-AU-kumppanuutta multilateralismin puolustamisessa sekä EU:n julkisen viestinnän kehittämistä.

Libya

Tuki Berliinin prosessille. YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 12.2. Berliinin konferenssin tulosten sementoinnista pidettiin tervetulleena. Tilanteen kentällä todettiin olevan haavoittuva ja huolestuttava. EU:n jatkotoimien edellytyksenä on riittävä turvallisuustilanne kentällä. Tulitauko tarvitaan. Esillä myös huolia mahdollisesta lisääntyvästä muuttoliikkeestä. Korostettiin UAN-keskustelun tulosten tärkeyttä.

Berliinin konferenssin myönteistä liikevoimaa tulisi hyödyntää. Tuotiin esiin, että konflikti muuttunut alueelliseksi, ja se voi vaikuttaa Euroopan turvallisuuteen. Huomiota myös maan humanitaariseen tilanteeseen sekä naisten osallistumiseen. Suomi kiitti Saksaa tekemästään työstä Berliinin prosessissa, ja yhtyi esitettyihin näkemyksiin siitä, että kyseessä on EU:n toiminnan uskottavuus. Keskusteluissa esillä leirien huolestuttava ihmisoikeustilanne sekä tarve koordinoida YK:n, Arabiliiton ja Afrikan unionin kanssa.

Operaatio EUNAVFOR MED Sophia

Keskustelussa painotettiin EU:n roolia YK:n turvallisuusneuvoston asevientikiellon valvonnassa: Tarvitaan poliittinen sitoumus sen valvonnasta ilmassa, maassa ja merellä. Kaikki toimet tulee koordinoida YK:n, AU:n ja muiden Libyassa olevien kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Ulkoasiainneuvosto pääsi poliittiseen yhteisymmärrykseen uuden operaation perustamisesta Välimerelle. Sen tavoitteena on panna täytäntöön YK:n turvallisuusneuvoston asettama asevientikielto. Toissijaisiin tehtäviin voivat kuulua muuttoliikettä lisäävän järjestäytyneen rikollisuuden torjunta sekä Libyan rannikkovartioston ja laivaston kouluttaminen. Operaatiossa on tarkoitus käyttää ilma-, satelliitti- ja merikalustoa. Mahdollisia vaikutuksia muuttovirtoihin tullaan seuraamaan ja ne voivat joissakin tapauksissa johtaa merikaluston poisvetämiseen kyseiseltä alueelta.

Uuden operaation perustamispäätöstä valmistellaan neuvostossa tulevana viikkoina, ja päätös on tarkoitus tehdä seuraavassa ulkoasiainneuvostossa. Operaatio EUNAVFOR MED Sophia on tarkoitus sulkea. Keskustelussa Suomi totesi tukensa operaation vaiheittaiselle kehittämiselle, mutta olevansa valmis myös hyväksymään uuden ehdotuksen.

Intia

Aikataulun myöhästymisen vuoksi ennen ministerilounasta asialistalla ollut Intia-asiakohta jäi pois.

Muut asiat

Gymnich-kokouksen 5.-6.3. agenda: Kroatian puheenjohtajuuskaudella Zagrebissa järjestettävässä epävirallisessa ulkoministerikokouksessa agendalla ovat ulkoasiainneuvoston työskentelymetodit sekä keskustelut EU:n suhteista Turkkiin ja Venäjään. Kutsukirje ja lisätietoja on tulossa. Pyrkimyksenä on Gymnichin hengen mukainen epävirallinen keskustelu ilman ennalta kirjoitettuja puheita.

Brysselin 4. Syyria-konferenssi: todettiin tarve järjestää konferenssi vielä kuluvan vuoden ensimmäisen puoliskon aikana.

Epävirallinen ministerilounas

Epävirallisella ministerilounaalla vieraana oli Intian ulkoministeri Subrahmanyam Jaishankar.

Suomen edustajat

Ulkoministeri Pekka Haavisto ja virkamiesdelegaatio

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	Afrikka, Libya, UAN Ulkoasiainneuvosto, YTPP, YUTP, Intia PLM, UM, VNK
Tiedoksi	EUE, LVM, OKM, OM, PE, SM, STM, TEM, TPK, VM, YM
